

Asia: VN/13551/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston periaatepäätöksen luonnoksesta kiertotalouden strategisesta ohjelmasta.

Periaatepäätöksen luonnoksessa todetaan, että kunnat ja alueet ovat kiertotalouden avainpelaajia. Kunnilla ja alueilla on merkittävä rooli kiertotaloutta tukevien palveluiden ja ratkaisujen suunnittelussa ja edistämässä yhdessä alueen toimijoiden ja yritysten kanssa. Niillä on merkittävä rooli muun muassa kiertotaloutta tukevien toimijaverkostojen ja -ekosysteemien mahdollistamisessa. Periaatepäätöksen toimenpiteiden toteuttajatahoissa ei maakuntaliittoja ole kuitenkaan mainittu. Maakuntaliitoilla on keskeinen rooli mm. strategisena aluekehittäjänä, rahoituksen myöntäjänä, kaavoittajana, liikennejärjestelmäsunnittelijana ja edunvalvojana. Kiertotalouden merkitys aluekehittämisen strategisissa painotuksissa on noussut selkeästi esiin viime aikoina. Esimerkiksi syyskuussa 2020 valmistuneessa Keski-Suomen selviytymissuunnitelmassa bio- ja kiertotalous nähdään yhtenä keskeisenä vahvuutena koronakriisistä toipumisessa. Vuonna 2021 valmistuvat maakuntien strategiat ja maakuntaohjelmat. Keski-Suomen nykyisessä maakuntaohjelmassa kiertotalous on jo mukana osana biotalouden kehittämistä ja sen rooli tulee vahvistumaan uudessa strategiassa.

Keski-Suomen liitto on ollut mukana Syken koordinoimassa Circwaste – kohti kiertotaloutta - hankkeessa vuodesta 2016 saakka. Hankkeessa on edistetty alueen kiertotaloutta laajassa yhteistyöverkostossa ja laadittu alueellinen tiekartta kiertotalouden edistämiseksi esimerkiksi rakennusjätteisiin ja biohajoaviin jätteisiin, biokaasuun ja ravinnekiertoihin liittyen. Sitran tekemällä kiertotalouden tiekartalla (2016) oli mukana pilot -hankkeena ”Keski-Suomesta liikennebiokaasun mallimaakunta”, missä Keski-Suomen liitto oli koordinaattorina. Aihepiirin parissa on tehty paljon yhteistyötä alueella, ja maakuntaliiton rooli on ollut siinä merkittävä. Maakuntaliitot tulisikin näkyä periaatepäätöksessä kiertotalouden ekosysteemien ja verkostojen keskeisinä toteuttajakumppaneina. Kansallisen osaamisverkoston lisäksi tarvitaan alueellista toimeenpanoverkostoa, jossa maakuntaliitoilla voisi olla keskeinen rooli.

Yhtenä toimena periaatepäätöksen luonnoksessa on solmia luonnonvarojen käytön kansallinen sopimus. Osana sopimusta yritykset ja muut toimijat, mm. kunnat, voivat liittyä ja tehdä vapaaehtoisia sitoumuksia luonnonvarojen käytön vähentämiseksi, uusiomateriaalien käytön lisäämiseksi sekä hiilineutraalin kiertotalousyhteiskunnan edistämiseksi. Sitoumusten tueksi tehdään yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa skenaarioita Suomen materiaalijalanjäljen vaikutuksista ympäristöön ja talouteen. Skenaarioiden pohjalta keskeiset sektorit laativat hiilineutraalin kiertotalouden suunnitelmat. On hyvä huomata, että monet sektorit ovat juuri laatineet toimialakohtaiset tiekartat vähähiilisyteen. Monissa näissä tarkastellaan todennäköisesti myös materiaalien käyttöä, joten vähähiilisyystiekarttojen täydentämistä materiaalijalanjäljen osalta tulee pohtia ensisijaisesti kokonaan uusien tiekarttojen sijaan. Materiaalijalanjäljen ympäristö- ja talousvaikutusten lisäksi olisi hyvä tarkastella myös kiertotalouteen siirtymisen sosiaalisia vaikutuksia, tällä hetkellä ne ei periaatepäätöksessä juurikaan näy.

FISS-verkoston kehittäminen ja laajentaminen on nostettu periaatepäätöksen luonnoksessa yhdeksi toimenpiteeksi. FISS-verkoston teolliset symbioosit toimintamalli on ollut jo käytössä usealla alueella ja olisikin syytä tehdä perusteellinen tarkastelu toimintamallin onnistumisista ja pullonkauloista ennen sen edelleen kehittämistä, ellei tätä jo ole tehty. Lisäksi alueiden toimijoita, erityisesti yrityksiä ja yrittäjäjärjestöjä pitäisi kuulla sen suhteen, millaista tukea ja apua ne tarvitsevat materiaalivirtojen hallintaan ja kiertotalouden edistämiseen.

Periaatepäätöksen luonnoksessa todetaan, että ohjelman toteuttamista tukisi mm. 200-250 miljoonan euron kohdentaminen vähähiilistä kiertotaloutta edistävälle TKI- ja ekosysteemitoinnalle sekä demonstraatio- ja laitosinvestoinneille ensisijaisesti EU:n elpymisinstrumentin rahoituksesta. EU-elpymisvarojen suuntaaminen kiertotalouden kehittämiseen on erinomaista, mutta samaan aikaan on huolehdittava kansallisten varojen riittävydestä (subsidiariteettiperiaate).

Koponen Hannu
Keski-Suomen liitto